

Streszczenie w języku polskim

pracy doktorskiej mgr Roberta Kiłdanowicz pt. „Status prawny międzynarodowych organizacji piłkarskich FIFA i UEFA”

Międzynarodowa Federacja Piłki Nożnej (FIFA) i Europejska Federacja Piłki Nożnej (UEFA) to organizacje powołane do popularyzowania, promowania piłki nożnej – odpowiednio na świecie oraz w Europie. Formalnie organizacje te zostały powołane i funkcjonują jako stowarzyszenia na podstawie cywilnego prawa szwajcarskiego z siedzibami na terenie Konfederacji Szwajcarskiej.

Prima facie wydaje się, że – co do zasady, *de iure* – wypełniają one przesłanki uznania ich w przestrzeni międzynarodowej za osoby prawne prawa wewnętrznego, działające w ramach międzynarodowego prawa prywatnego, z uwzględnieniem miejsca położenia ich siedziby. Ponadto struktura prawno-organizacyjna FIFA i UEFA uzupełniona jest, w bogatej tematycznie literaturze prawnej, przyporządkowaniem tych międzynarodowych organizacji piłkarskich do kategorii międzynarodowych organizacji pozarządowych (NGO). Światowa organizacja piłkarska i europejska organizacja piłkarska, z punktu widzenia prawa międzynarodowego, posiadają zdolność prawną, czyli prawa i obowiązki oraz odpowiednio, w przypadku FIFA, zdolność do działania, a w przypadku UEFA, zdolność do ograniczonego działania. Wymienione cechy charakterystyczne nadają obu organizacjom podmiotowości prawno-międzynarodowej w kontekście obowiązującego prawa powszechnego. Jednakże należy podkreślić, że w przypadku międzynarodowych organizacji piłkarskich te kompetencje będą komplementarnie uzupełniane o podstawowe przywileje normotwórcze, kreujące wewnątrzwiązkowy porządek prawny i eksponujący naczelną rolę oraz naturę FIFA i UEFA. Monopol i autonomia organizacyjna to kluczowe mechanizmy, pozwalające niezależnie działać opisywanym organizacjom piłkarskim w przestrzeni prawa międzynarodowego na świecie i w Europie. Funkcjonalna niezależność światowego i europejskiego systemu piłkarskiego, stworzonego przez FIFA i UEFA wobec podmiotów trzecich jest wzmocniona i dookreślona przez granicę minimalną i maksymalną autonomii organizacji. Bynajmniej nie chodzi w tym obszarze o samorządność wobec innych międzynarodowych organizacji rządowych czy pozarządowych, do kategorii których *notabene* zaliczyć można FIFA i UEFA, lecz zwłaszcza w stosunku do państw, w których aktywnie działają piłkarskie związki (stowarzyszenia) członkowie światowej i europejskiej organizacji piłkarskiej, będące podstawowym elementem tworzącym system światowego i europejskiego futbolu. Mieszana wykładnia międzynarodowego prawa powszechnego i piłkarskiego prawa światowego, uzupełnionego o europejskie, stanowią podstawę faktycznego statusu FIFA i UEFA w ujęciu

prawno-międzynarodowym. Ta hybrydowa właściwość obu podmiotów jest wzmocniona również okolicznością, że choć według prawa powszechnego FIFA i UEFA to niezależne od siebie prawne byty, to w ujęciu światowego prawa piłkarskiego europejska organizacja piłkarska jest w pełni zależna w stosunku do jej światowego odpowiednika. Zresztą pełna subordynacja UEFA wobec FIFA jest fragmentem większej architektury prawno-organizacyjnej systemu zhierarchizowanej piramidy światowego piłkarstwa, za które odpowiedzialna jest światowa organizacja piłkarska. Jej elementy tworzą członkowie FIFA i UEFA, tj. piłkarskie związki (stowarzyszenia) krajowe wraz z całą paletą interesariuszy, czyli klubami piłkarskimi, zawodnikami, oficjelami, działaczami klubowymi, trenerami, sędziami piłkarskimi, pośrednikami transakcyjnymi (menadżerami ds. piłkarzy), agentami meczowymi. Funkcjonalną lojalność wewnątrzfederacyjną światowego systemu piłkarskiego utrwała dobrowolność akcesyjna jej członków, tj. piłkarskich związków (stowarzyszeń) krajowych. Czynność przystąpienia piłkarskich związków (stowarzyszeń) krajowych do FIFA i europejskich piłkarskich związków (stowarzyszeń) krajowych do UEFA (co do zasady obliuguje kryterium terytorialne) kreuje powstanie zobowiązania bezpośredniego członków FIFA i UEFA, a więc piłkarskich związków (stowarzyszeń) krajowych do bezwzględnego przestrzegania szeroko pojętych wszelkich ustanowionych norm światowej i europejskiej organizacji piłkarskiej. Co więcej, FIFA i UEFA nakładają obowiązek przestrzegania tych reguł również na wymienionych interesariuszy swoich członków, tworząc instrument zobowiązania pośredniego. Jednym z fundamentalnych, bezwzględnie wymagalnych obowiązków członków i interesariuszy, jest „dobrowolny przymus” korzystania przez nich z jurysdykcji FIFA i UEFA oraz zasady nadrzędności piłkarskiego prawa światowego i europejskiego stanowionego przez światową i europejską organizację piłkarską oraz rozstrzygania w tym obszarze przedmiotowym przez ich organy sądowe ponad prawo powszechne, narodowe i międzynarodowe. W żadnym razie te uwarunkowania nie powodują ograniczenia działalności FIFA i UEFA, a wręcz odwrotnie, okoliczności takie stymulują nieustanny rozwój systemu światowego i europejskiego piłkarstwa, zarówno horyzontalnie, jak i wertykalnie w wielu domenach: formalno-prawnej, społecznej, kulturowej, technologicznej, medyczno-zdrowotnej, edukacyjno-wychowawczej i gospodarczej. Między innymi konsekwencją tego jest ogromny przyrost popularności piłki nożnej, równomiernie na całym świecie, nie wyłączając Europy, począwszy od trzech miliardów dziewięćset milionów kibiców piłki nożnej po około dwieście sześćdziesiąt pięć milionów osób czynnie uprawiających tę formę aktywności fizycznej (profesjonalnie, amatorsko lub rekreacyjnie). FIFA i UEFA do zabezpieczenia swojej aktywności zbudowały niezbędny aparat

o właściwościach ustawodawczych, wykonawczych, w tym administracyjnych, popartych władzą sądowniczą. Elementy charakterystyczne tegoż aparatu światowej i europejskiej organizacji piłkarskiej zostały w niniejszej pracy wskazane i dogłębnie opisane. Struktura prawno-organizacyjna FIFA i UEFA została uzupełniona o egzegezę aktów normotwórczych światowej i europejskiej organizacji piłkarskiej, takich jak statut, różnego rodzaju kodeksy i regulaminy oraz normy prawne niższego rzędu. Ponadto dosyć szczegółowo i drobiazgowo zostały przedstawione system jurysdykcyjny aparatu wymiaru sprawiedliwości i tryb rozwiązywania kwestii spornych procedowanych w organach sądowych FIFA i UEFA. Wyszczególniony został także zakres i poziom, z uwagi na właściwość miejscową, współpracy, wzajemnych relacji i funkcji pomiędzy światową organizacją piłkarską, europejską organizacją piłkarską a Unią Europejską i jej organami. Zostały wskazane i zdefiniowane pola wspólnych działań podejmowanych pomiędzy tymi podmiotami. Podkreślone i opisane zostały sprawy zawisłe przed organami sądowymi Unii Europejskiej jak i posiadającymi siedzibę w Europie, tj. Trybunału Sprawiedliwości, przewodniczący Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka czy Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu, które dotyczyły przedmiotowo światowego albo europejskiego systemu piłkarskiego, oraz w których FIFA lub UEFA były uczestnikami. Szczególnie zostały wyróżnione precedensy i wyjątkowe *casusy* uzasadnione merytorycznymi aspektami istotnymi dla zakresu światowych i europejskich spraw piłkarskich. Dodatkowo niniejsza praca zademonstrowała uprawnienia FIFA i UEFA dotyczące zawierania umów z państwami (*ius contrahendi, ius tractatum*), utrzymywania z nimi stosunków dyplomatycznych, konsularnych (*ius legationis*), występowania i uczestnictwa przed międzynarodowymi trybunałami, przysługiwaniu przywilejów na wzór immunitetów dyplomatycznych i konsularnych w formie tzw. „FIFA family” i „UEFA family” czy ponoszeniu pełnej odpowiedzialności za wyrządzoną szkodę innym stronom.

Monografia zasygnalizowała również formalno-prawne podstawy relacji FIFA, UEFA z piłkarskimi związkami (stowarzyszeniami) krajowymi, ze szczególnym uwzględnieniem Polskiego Związku Piłki Nożnej. Podniesione cechy charakterystyczne deskrypcji światowej i europejskiej organizacji piłkarskiej usprawiedliwia fakt, że choć formalnie FIFA i UEFA nie są podmiotami prawa międzynarodowego pomimo tego, że takie kompetencje są nadane *expressis verbis* innym międzynarodowym organizacjom pozarządowym jak Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża (MKCK) i Międzynarodowy Komitet Olimpijski (MKOL), to w sensie posiadanych uprawnień mocą prawa zwyczajowego uzyskują status w kontekście FIFA podmiotu prawa międzynarodowego publicznego,

a w kontekście UEFA – z racji swojej pełnej funkcjonalno-organizacyjnej zależności wobec FIFA, a także formalnego ograniczenia terytorialnego w swojej aktywności do Europy uzyskuje status ułomnego podmiotu prawa międzynarodowego publicznego. Jednocześnie niniejsza praca powoduje, na zasadzie *de lege ferenda*, potrzebę redefinicji terminu państwa w przyszłości. Albowiem w obrocie prawno-międzynarodowym w dobie współczesnej powszechnej globalizacji i komercjalizacji można zauważyć, że faktyczny status znaczenia FIFA czy UEFA uległ wyraźnemu zwiększeniu, przede wszystkim z uwagi na posiadany potencjał finansowy i efekt sprawczości, jak również wysoki wolumen wartości związanych z szeroko pojętymi kwestiami wizerunkowymi, mówiąc innymi słowami posiadaniem atrybutów związanych z tzw. *soft power*. Wobec czego można porównać status obu tych organizacji z suwerennym państwem.